

“BENİM KÖYÜM GÜZEL KÖYÜM” ROMANTİZMİNDEN “SOKAKLARI KENDİ TALİHİNDEN KARANLIK KÖYLERİN” GERÇEKLİĞİNE” TÜRK ÖYKÜCÜLÜĞÜNDE KÖYE VE KÖYLÜYE BAKIŞTA ÖNCÜ BİR İSİM: SABAHATTİN ALİ

Salim ÇONOĞLU*

Öz

Anadolu'nun doğal ve toplumsal coğrafyasının tekdüze ve romantik algılanışını bir yana bırakarak daha gerçekçi bir memleket hikâyesine yönelen sanatçılardan birisi de Sabahattin Ali'dir. Farklı sebeplerle Anadolu coğrafyasının farklı iklimlerinde yaşamış bu Anadolu çocuğu, diğerlerinin aksine Anadolu'dan daha dün geldiğini unutmadan, gözlerini dört açarak bu coğrafyada yaşananları izlemeye/gözlemeye çalışır. Bu makalede de, 1930'lu yıllarda Türk hikâyeciliğine gerçekçi bir soluk getiren Sabahattin Ali'nin, köylünün dünyasına nasıl yaklaştığı ve onların sorunlarını nasıl ifade ettiği ortaya konulmaya çalışacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sabahattin Ali, köy, Anadolu, toplumcu gerçeklik, köy gerçekliği

Abstract

One of the natural and social geography of Anatolia towards uniform and romantic perception of the country to a more realistic story, leaving aside the artists are Sabahattin Ali. He lived in different climate of Anatolia Anatolia different reasons these children, forgetting that yesterday came from Anatolia, unlike the others, keep your eyes open to watch what happened in this land / tries to waffle. This article also, the 1930s brought a breath of Turkish storytelling realistic Sabahattin Ali, how he approached the villagers and the world will be put forward that how to express their problems.

Key Words: Sabahattin Ali, village, Anatolia, socialist realism, willage reality

Giriş

Anadolu'nun keşfediliş ve kalbinin yeniden kazanılması Milli Edebiyat devrinde başlar. Bu döneme kadar İstanbul'un dışına neredeyse

çıkılmamış bir memleket algısının aksine, Türkçülük hareketinin kendisini sadece siyasi bir çerçevede sınırlanmayıp “halka doğru yönelişi”, ister istemez edebiyat alanında da millî kaynaklara dönüşü gerekli kılmıştır. 1911 'de, Yeni Lisan Hareketi ile dilin içinde yeni bir dünyaya aralanan kapı, halka doğru yönelişi ve edebiyat alanında millî kaynaklara dönme düşüncesini sanat alanına taşır. Bu yöneliş Mütareke döneminde arkasına Memleketçilik ve Türkiyecilik gibi adlarla kavramsallaştırılan bir düşünüşü de alarak Cumhuriyet dönemine kadar devam edecektir.

Cumhuriyet sonrasında da halkçılık prensiplerine uygun olarak yurt gerçeklerinin dillendirilmesi ve Anadolu gerçeğinin edebiyatın ana malzemesi haline gelmesi, olanca hızıyla devam eder. Mehmet Kaplan'a göre, barış devrinden sonra dikkatlerin ve çalışmaların asırlar boyunca ihmal edilen Anadolu'ya çevrilmesi, edebiyatta da derin akisler bırakmıştır: “*Savaş kazanıldıktan ve yeni bir devlet kurulduktan sonra Anadolu 'ya giden aydınlar, orada şimdiye kadar unuttukları ve müphem olarak farkına vardıkları acı gerçeklerle karşılaşır. Bu karşılaşma onlarda bir şok tesiri uyandırır. Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı bu şokun akisleriyle doludur.*” (Kaplan 1990: 10).

Aydın ve halk arasındaki mesafeyi kapatmayı ve toplumsal sorunları ele almayı düşünen Tek Parti döneminde de bu eğilimin edebiyat ve düşünce alanına egemen olması, Tanzimat'la beraber yüzünü batıya dönen Türk edebiyatının yeni bir kaynağa ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Bu kaynak da hemen yanı başımızdaki Anadolu'dur. Bu konuda Tanpınar, şu tespitleri yapmaktadır:

“*Anadolu'nun her şehrinde, her kazasında ruhun nefha nefha estiği yerler var. Daha hiç kimse onlardan bahsetmedi. Hâlbuki Türk peyzajı, unsurlarının sadeliği ve telkin ettiği hislerin kesafeti itibariyle bahse değer bir şeydir. Bizi Avrupalıların kendilerinden aldığımız şeyler için beğenmesi ve bize hayran kalması mümkün değildir. Olsa olsa aferin der geçerler, bizde asıl bizim olan şeyleri tanıttığımız zamandır ki, bizi beğenip seveceklerdir; çünkü o zaman güzelliğin, kendi kendini tahakkuk ettirmenin yolunda kendileriyle müsavî göreceklerdir. Aynı şey şiirimiz için söylenebilir.*” (Tanpınar 1992: 91).

Böylece, Cumhuriyet sonrası bir devlet politikası olarak köye yönelme; bu politikanın bir sonucu olarak köylünün önem kazanması ve hatta “yeni edebiyatın asıl ilhamını halkın ruhundan alması” gerektiği düşüncesi, Cumhuriyet yazarlarının pek çoğunun Anadolu'yu hareket noktası olarak alan eserler yazmasının yolunu açmıştır. Her ne kadar, bu eserler daha sonraki yıllarda yazılacaklar için bir alt yapı hazırlamış olsalar da, Anadolu'daki zorlu hayat koşullarını yansıtmaktan çok,

tekdüze ve romantik bir algıyı yansıtmaktan öte gidememişlerdir. Ahmet Oktay'ın "romantik köycülük mitosu" (Oktay 1993: 122) olarak tanımladığı bu tavrıda, sanatçının "muhitini" tanınamasının, ya da kendi insanıyla alakadar olmamasının rolü büyüktür. Bu sebeple, köyün ülke aydınlarının zihinlerinde Erenköy, Mecidiyeköy, Kadıköy gibi semt isimleriyle kavramsallaştırıldığı bir yüzyılda, köyün ve köylünün içeriden bir bakış açısıyla dile getirilmesi de mümkün değildir.

1930'lu yıllarda bilmedikleri, tanımadıkları bir memleket olan Anadolu'yu tıpkı bir seyyah gibi gezen ama Kul Himmet'in dizelerinde ifade ettiği gibi "gün akşam olmasına rağmen bir dost bulamayan" yazarların aksine Sabahattin Ali, köy gerçekliğine  nekilerden farklı "gerçekçi bir ses" getirmiştir. Bu bağlamda, Ses hik yesinin kahramanı Ali'nin "Ben o odada bir türlü sesimi bulamadım." Sözleri, Sabahattin Ali'nin,  nekilerin arayıp bulamadığı bir sesin peşine düştüğünün de bir delilidir. G m lcine'de doğmuş,  ocukluğu Edremit'te geçmiş ve farklı sebeplerle Anadolu coğrafyasının farklı iklimlerinde yaşımaş bu Anadolu çocuğu, diğerlerinin aksine Anadolu'dan daha d n geldiğini unutmadan, gözlerini dört açarak bu coğryada yaşıananları izlemeye/gözlemeye çalışır. Sanata ve edebiyata dair söyledikleri de ötekilerden neden farklı olduğunu gösteren bir ipucudur: Sabahattin Ali'ye göre sanatın tek ve açık bir maksadı vardır: İnsanları daha iyiye, daha güzele ve daha doğruya yükseltmek. Bireysellikten mümkün olduğu kadar kaçınarak hayata ve muhite dönmek, muhitten pek çok Şey almak ve muhite pek çok Şey vererek yazmak (Altınkaynak 33: 2008).

Köye ve köylüye yaklaşımında "muhihi tanıma" prensibinden hareket eden Sabahattin Ali'nin çabası, Anadolu dünyasını kendisinden  nekiler gibi kıyısından, köşesinden değil "tam kalbinden" görüp onun içinde yaşıamaya gayret etmektir. Şimdiye kadar ona kıyıdan bakanlar, orada yaşıanan hayatın donmuş, sıradan olduğu gibi yanlış bir düşünceye kapılmışlardır. Hâlbuki onun içine girildiğinde, orada yaşıayan/yaşıanan hayatın ve insanların tutkuları, acıları, çarpıcı maceraları olduğu net bir Şekilde görülecektir:

"Onun için sadece ve hayat ve insan var. Bugün romantik, yarın realist, öbür gün natüralist olan hayat ve insan. Ona göre yazar da böyle olmalı. Hakiki realizm samimi olmak yalan s ylememektir. " (Altınkaynak 87: 2008) diyen Sabahattin Ali, önemli bir gerçekliğin altını çizmektedir: Samimiyet. Asfalt Yol hikâyesinde *"Köylüler kendi dilleriyle konuşanları anlamakta gecikmiyorlar."* (Ali 2005: 8) derken de işaret ettiği bu samimiyet olmalıdır.

Köye ve köylülere karşı yeni olan işte bu bakış açıdır. Oktay'ın da haklı tespitiyle, Sabahattin Ali ve ondan sonra gelen yazarlar kuşağı, Anadolu'ya bir bürokrat gözüyle bakmayan, Anadolu'yu bir laboratuvar olarak görmeyen bir kuşaktır.(Oktay 1993: 1190) Samimiyet konusunda kendisinin söyledikleri de bu noktada yeni ve önemlidir:

“Kitle için yazdıklarımı zanneden muharrirlerimiz ise en gülünç olanlarıdır. Kitle ile beraber ıstırap çekmeyen, halkın sevinci ile yüzü gülüp onun isyanı ile şaha kalkmayan, nabzı kitlenin nabzı ile aynı tempoda atmayan adamın kitleye “sen” diye hitap etmesi hatta gülünçten de ileri şeydir. Hala köylüyü Amerikalı bir seyyah gözüyle seyredip onda ya mistik, karanlık bir ruh ya da iptidai bir hayvan olarak gören büyük romancılarımız var. ”(Altınkaynak 34: 2008)

Bu satırlardaki “iptidai bir hayvan olarak gören büyük romancılarımız” tabiri dikkat çekicidir. Bu tabir sadece siyasî anlamda değil kültürel, sosyal, edebî anlamda da bir muhalefeti içermektedir. Köyün ve köylünün dünyasına “çok şeyler vermeye” değil, bu dünyadan “çok şeyler anlamaya” çalışan bir sanatçı duyarlılığı ortaya konulmaktadır:

“Bir bayramda şehre inmiş birkaç köylünün kırkar kuruş vererek Kerem İle Aslı, Hayber Kalesi gibi kitaplar aldıklarını ve bunları köye hediye götürdüklerini gördüm. Kitap hediyesinin asilzadeler arasında bile moda olmadığı zamanda halkımızın kitaba para vermediğinden bahsetmek ayıptır. ” (Altınkaynak 33: 2008)

Toplumcu gerçekçi akımın temelini oluşturan “toplumsal düzenle çatışma” ve “toplumu daha iyiye ulaştırma” düşünceleri; gözlemci gerçekçilikten eleştirel gerçekliğe oradan toplumcu gerçekliğe doğru meyleden Sabahattin Ali hikâyelerinin de, doğal bir çıkış noktası olmaktadır. Ancak şurası da gözden uzak tutulmamalıdır: Toplumu daha iyiye ulaştırma düşüncesinde hareket noktası köy ve köylü olsa da, bu çabanın pratik anlamda da karşılıkları mutlaka olmalı ve mutlaka gerçeğe dönüşmelidir. Bu noktada Sabahattin Ali'nin Bir Konferans adlı hikâyesini hatırlamak yerinde olacaktır. 1941 yılında yazılan bu hikâyede, şehre yakın köylerden birine yeni yapılan okulu açmak için golf pantolonlu, fotoğraf makineli mühim insanlar gelir. Bu insanların arasında Paraguay'da köycülük tahsili yapmış biri de vardır. Aydınlar, fırsat bu fırsattır diyerek teorik bilgileri köylüye anlatmak için kooperatifçilik hakkında onlara bir konferans verir. Köylüler her ne kadar anlatılanlardan bir şey anlamasa da başlarını anlamış gibi sallayarak misafiri mükâfatlandırır. Konuşma bitince odada kalan eski bir öğretmen kendisinin bile bir şey anlamadığını söyleyince, köylülerden

biri “Aman beyim, anlamadık diyelim de bir daha baştan mı anlatsın.” Cevabını verir. Bu hikâyede, köylünün artık kendisini hedefleyen çalışmaların, sözlerin sadece slogan olarak var olduğunu ve bunlardan artık hiçbir fayda gelmeyeceğini anladığını görmekteyiz. Köylü, kendisinde karşılığı olmayan sözleri bir daha dinleme külfetine katlanmadığı gibi, kendisine her bakımdan yabancı bu nutukçu kesimden “Onu anlamamak” şeklinde gizli bir intikam almaktadır.

Türk edebiyatında bilinçli ve yöntemli olarak köye ve köylüye en büyük ilgiyi gösteren Sabahattin Ali’nin köy ve köy sorunlarını işleyen hikâyelerinin konularını birkaç başlık altında tasnif etmek mümkündür.

I. Aydının Köye ve Köylüye Uzaklığı

Sanatçı hangi şartta olursa olsun insana inanmalıdır. Çünkü gelecekte olmasını arzu ettiği hayatı bu inanç gerçekleştirecektir. Tanpınar’ın da ifade ettiği gibi, insanı ve hayatı sadece yabancı adeselerin tuttuğu ışıklar altında görmek ya da realitesine hiç bakmadan sadece zihnin bir mahsulü gibi yaratmakla sonuç elde etmek mümkün değildir. (Tanpınar 1993: 57) Sabahattin Ali hikâyelerinde de insan güvenmeyen, köyü/kendi muhitini tanımayan aydınların eleştirisi önemli bir yer tutar. Yazara göre, medeni bir ülkede, köylü, kentli, aydın ve halk, devlet hizmetlerinden yararlanma hususunda eşit haklara sahiptir. Ancak Anadolu’ya çıkıldığında bu durumun tam tersine olduğu görülür. Köylüye ilgi gösterilmez, aydınlar onları küçümser. Kaldı ki, Anadolu’yla aynı dili konuşamayan aydınların, köyü ve köylüyü kavraması, anlaması da mümkün değildir. Asfalt Yol hikâyesinde “Köylüler kendi dilleriyle konuşanları anlamakta gecikmiyorlar.” (Ali 2005: 8) derken de bu duruma işaret etmektedir.

Köpek adlı hikâyesinde, kentlerde yaşayanların, aynı havayı solumalarına rağmen köylülerden habersiz olduğundan söz ederken, tahsilli bir genç kızın, köylüleri tanımadığını onları sadece kitaplardan okuduğunu yine onun ağzından itiraf ettirir: “Merak ediyorum ayol, ben hiç köylü görmedim ki!” (Ali 2005: 128)

Köpek hikâyesinde, hikâye kahramanlarının köy ve köylü hayatı üzerine konuşmalarına sadece kitaptan okudukları ya da kulaktan dinledikleri bilgiler yön verir. Ezberlenmiş bilgilerle kurulmak istenen ilişkinin her iki taraf için de sağlıklı ve yaratıcı bir birliktelik kurması mümkün değildir: “Baksana bana çoban, dedi. Senin yavuklun var mı? Bu kelimeyi birkaç sene evvel okuduğu birkaç hikâyede görmüş bellemişti.” (Ali 2005: 129) cümlesindeki “baksana”, “bellemek” vb kelimeler, hayatın köy dışındaki alanlarında horlanan, itilen bireylerin

devlete olan güvenini yaralayacağı gibi, geleceğe yönelik tüm gelişme atılımlarını da sekteye uğratacağını göstermektedir. Bu hikâyede, eğitimini Amerika’da tamamlamış genç adamın, ilk defa bir çobanla karşılaşması sırasında kullandığı “İçini yavaş yavaş halkla, köylüyle temas cazibesi saran” ifadesi de aydınları küçümsemektir aslında.

Sabahattin Ali’ye göre aydın, halkın meselelerini çözmek için kafa yoran, düşünen insandır. Ancak Anadolu’daki aydınların böyle bir kaygıları yoktur. Onlar, halktan kopukturlar. Bir Skandal adlı öyküsünde millete, vatana dair ezberlenmiş düşüncelerin ötesine geçememiş aydınları eleştirir: *“Münevverlerimizdeki dimağın rolü körbağırşağınkinden daha fazla değildi. Dünyaya, millete, devlete, vatana dair muayyen ve ezberlenmiş fikirleri vardı ve bunların suya sabuna dokunmamasına azamî derecede dikkat ediliyordu.”* (Ali 2015: 81)

Sabahattin Ali aydınlardan, şehirli ayrıcalıklı sınıflardan bahsederken hep onların cehaletlerini, küstahlıklarını, bencilliklerini, samimiyetsizliklerini, düşük ahlâki değerlerini vurgular. Çoğu zaman, yalancılıktan başka özellikleri yoktur. Hiçbir zaman dillerine pelesenk olan şu sözü tekrarlamaktan vazgeçmezler: “Fakat ne de olsa, köylü bizim efendimizdir.” ancak gerçek hayatta köylülere asla efendileriymiş gibi davranmazlar. Şehirli, şehrin her türlü imkânından yararlanırlar. Ama onlarla aynı vergiyi veren köylülerin bu vergi karşılığında aldıkları bir şey yoktur. Hikâye kahramanlarından biri bu gerçeğin altını çizer:

“Köylü verdiği mukabil ne alır? Yolunu kendi yapmağa mecburdur, sokakları zavallı talihinden daha karanlıktır ve mektep, yüz köyün birinde bile yoktur. Candarma oralara asayıştan ziyade vergi tahsilini temin için gider. Kendimizi aldatmayalım, köylü mütemadiyen vermiş, buna mukabil hiçbir şey almamıştır. Bunları itiraf etmek bile belki, eğer bir parça vicdanımız varsa, yediğimiz bir lokma ekmeğin boğazımızda kalmasına sebep olacaktır ve ihtimal vicdanımızın sedasını duymamak için: “Köylü efendimizdir!” gibi cümleler güzel bir morfindir. Fakat hiçbir cümle hakikati değiştirmek iktidarında değildir.” (Ali 2015: 81-82)

Sabahattin Ali, Sulfata adlı hikâye ise köylünün doktorlar tarafından nasıl ezildiğini ve hakaretlere maruz kaldığını kını tuzu üzerinden somutlaştırır. Eşi sıtma hastalığına tutulmuş bir köylüye, köy doktoru iyileşmesi için gerekli olan ilacı vermez ve onlara türlü hakaretlerde bulunur: “Ne lâf anlamaz hödük şeylersiniz!” dedi. Kanun var, nizam var, size yol gösteriyoruz, daha da kafa tutuyorsunuz. Defolun

şuradan.”(Ali 2005: 107) ya da “Ben bilirim bu köylülerim ne yalancı mahlûklar olduğunu” (Ali 2005: 109)

II. Köylülerin Hükümetle İlişkileri

Sabahattin Ali, Kamyon, Candarma Bekir, Kazlar, Bir Fırar, Komik-i Şehir, Kağnı, Sıcak Su gibi öykülerinde ise, köylülerin devlet mekanizmalarıyla olan ilişkilerinden bahseder. Bu ilişkiler sağlıklı değildir. Tıpkı aydınlar gibi kaymakam, doktor, jandarma vb. devlet görevlileriyle köylü arasında sağlam bağlar kurulamamıştır. Kağnı hikâyesinde iktidar ve köylü arasındaki ilişki tek bir cümlede aydınlanır: “Hükümet kapısında düşmek ona oğlunun ölümünden çok daha korkunç geliyordu.” (Ali 2015: 11) Sarı Mehmet’in annesi otuz sene evvel kendisini bir hırsızlık için şahit gösterenler yüzünden altı ay mahkemeye gidip geldiğini hatırlar. Tarlaları yüzüstü kalmıştır.

Kamyon öyküsünde ise, jandarma korkusu dile getirilir: “*Ya şoför parayı vermeden atlayıp kaçtığı karakola haber verirse?... O zaman candarmalar kendisini dövmezler miydi?*” (Ali 2015: 16)

Özellikle de iktidar, bürokrat ilişkileri bağlamında Sabahattin Ali’nin bir farklılığı olduğu da ortadadır. Öncekiler köylerdeki problemlerin kaynağı olarak tabiatı görürken, Sabahattin Ali yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi toplumsal yapıya ve ilişkilere işaret etmektedir. Sabahattin Ali’nin bu yaklaşımı, toplumsal ilişkileri, özellikle de iktidar ilişkilerini değiştirmeden Anadolu’nun sorunlarının çözülmesinin imkânsız olduğuna dair inancıyla ilgilidir.

III. Köyün ve Köylünün Yoksulluğu

Sabahattin Ali, Kamyon, Kafa Kâğıdı, Ayran, Isıtmak İçin öykülerinde de köylünün yoksul durumuna işaret eder. Kamyon hikâyesinde, araba parası olmayan bir köylü gencin para vermemek için kamyondan atlaması ve hayatım kaybetmesi, Ayran hikâyesinde, ailesinin geçimini yüklenmiş köylü bir küçük çocuğun, kış günü tren istasyonundan ekmek parası kazanamadan köyüne dönerken kurtlar tarafından parçalanması anlatılır. Isıtmak İçin adlı hikâyede ise, çocuğunu ısıtacak odun bulamayan yoksul bir çamaşırcı kadının sonuçta çocuğunu kaybetmesi dramatik bir biçimde sergilenir. Bütün bu öykülerinde yazar, halkın bir kesiminin -özellikle köylülerin- bir lokma ekmeğe muhtaç olduklarını ve yoksulluk nedeniyle çeşitli acı olaylarla karşılaştıklarını vurgulamaktadır.

IV. Köyün Ağaları

Sabahattin Ali, kimi öykülerinde de köydeki ağaların haksızlıklarından bahseder. Ağaların gücü sınırsızdır. Bürokratlar bile bu gücün karşısında direnemezler. Kağrı'da, oğlu köydeki zengin nüfuz sahiplerden biri tarafından öldürülen anneyi komşuları katili mahkemeye vermenin hiçbir işe yaramayacağına, iyisi mi oğlunun ölümünü unutmaları gerektiğine “ikna” ederler.(Ali 2015: 9) Köpek hikâyesinde ağa fakir çobana borcunu iki yıl ödemez. (Ali 2015: 123). Kafa Kâğıdı'nda ise, köylünün biri yıllardır ekip biçtiği toprağını mahkemede sırf elindeki tapuyla toprağın kendisine ait olduğunu “kanıtlayan” nam salmış bir zengine kaptırmaktan yakındır.(Ali 2015: 20)

V. Köyün Çözülemeyen Sosyal Problemleri

Sabahattin Ali'nin hikâyelerinde, yukarıda dile getirilen problemlerin dışında, henüz çözülmemiş sosyal problemler de dile gelir. Bu problemlerden ilki eğitimidir. Yazar, hikâyelerinde pek çok köyde okulun, okulun bulunduğu köylerde ise öğretmenin olmadığını belirtir. Asfalt Yol hikâyesinde bu durumu şöyle ifade eder: “İçlerinden biri muhtarmış. Benden önceki öğretmen gideli altı ay geçtiğini, o zamandan beri okulun kapalı olduğunu söyledi.” (Ali 2003: 8) Anadolu'da yaşanan bir başka problem, sağlık hizmetleriyle ilgilidir. Sulfata hikâyesinde anlattığı gibi, sağlık hizmetleri taşraya gerektiği biçimde ulaştırılamamıştır; bu nedenle köylüler, hastalarını muayene ettiremezler ya da sağlık ocaklarına vardıklarında hastalarını kaybederler. Ayrıca doktorların köylüye davranışları da olumsuzdur. Yazar, Kanal hikâyesinde “su probleminin doğurduğu olayları, İki Kadın hikâyesinde ise “köylü kadınların evlilikle ilgili problemlerini” dile getirmiştir.

Sonuç

Sonuç olarak, 1930'lu yıllarda Türk hikâyeciliğine gerçekçi bir soluk getiren Sabahattin Ali, köylünün dünyasına yaklaşan ve sorunlarını samimi bir şekilde ifade eden bir yazar olarak dikkati çeker. Nazım Hikmet'in de ifade ettiği gibi, “Türkiye orta sınıflarının, köylüsünün, yoksulunun hayatlarını bizde anlatan ilk yazar Sabahattin Ali'dir. Ama bunu büyük bir ustalıklarla, devrimci halkçı, gerçekçi bir görüşle yapan ilk hikâyecimiz, romancımız odur.” Anadolu'nun kırılan kalbinin yeniden kazanılması için eleştirilerini adalet, sağlık ve eğitim gibi üç ana noktada toplayan Sabahattin Ali, toplumun dengeye ulaşabilmesi için bu sorunların çözülmesi gerektiğine işaret eder. Bu yüzden O, Anadolu' da yalnız pınar başlarını, dere kenarlarını, güzel manzaraları görmeyen, güneş batarken bir kayanın üzerinde oturarak çobanın ışıklaşan ufkun

 n nde çizdiği şeklini değil, onun nasırlı elleriyle yoğurduğu kalbini ve ruhunu gören bir hik yecidir.

Kaynakça

ALTINKAYNAK, Hikmet (2008), Sabahattin Ali, Markopa a yazıları ve  tekiler, İstanbul: YKY

Sabahattin Ali (2015), *Kağnı, Ses, Esirler*, İstanbul: YKY

Sabahattin Ali (2005), *Yeni Dünya*, İstanbul: YKY

Sabahattin Ali (2015), *Değirmen*, İstanbul: YKY

SÖNMEZ, Sevgül (2015), *Sabahattin Ali Hep Genç Kalacağım*, İstanbul: YKY

Filiz Ali-Atila Özkırmımlı-Sevgül Sönmez (2014), *Sabahattin Ali Anılar*, İncelemeler, Eleştiriler, İstanbul: YKY

KAPLAN, Mehmet (1990), *Cumhuriyet Devri Türk  iri*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları

KERMAN, Zeynep (1993), *Ahmet Hamdi Tanpınar, Edebiyat  zerine Makaleler*, İstanbul: Derg h Yayınları

OKTAY, Ahmet (1993), *Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları